

● BURMA Ett år efter cyklonen

2009. Khin Thats moster dog i Nargis, men hennes mor och far och ett yngre syskon överlevde. Hyddan de bor i har de byggt av husrester som kom flytande på floden.

En repstump ligger kvar på graven efter ett av cyklonens offer. Byborna svepte de döda i stråmmattor som knöts ihop med rep innan kropparna begravdes.

Livet återvänder. Två flickor i byn Nauk Pyan Doe kontrollerar sina senaste examensbetyg.

”Ibland hör vi de döda ropa på hjälp”

Nauk Pyan Doe, Burma. Trettonåriga Khin That Htar tar med mig till begravningsplatsen. När jag kom till byn för ett år sedan stod hon bland liken i Pyaponfloden och tvättade sig.

Hon är på väg in i puberteten, kenderna är rundare.

– Det är väl klart det var läskigt att det låg döda människor i vattnet. Men jag hade inte kunnat tvätta mig på en vecka. Vad skulle jag ha gjort?

Khin Thats familj har byggt en tillfällig hydda och arbetar på en till. Hitills har de bara haft råd att resa stommen.

Byggekostnaderna för en stabil hydda ligger mellan 500 och 700 dollar, en stor summa för familjer som tjänar 20 till 30 dollar i månaden.

Vi går längs en kletig stig, kliver över grenar och högar av aska. Få gravar är utmärkta, några med inskriptioner på enkla brädor.

De flesta av cyklonens offer är begravda tillsammans under en jordhög med spretiga grästuvor. Här finns också en bassäng där byborna brukar tvätta sina döda, men då var de så många att de flesta begravdes otvättade.

Khin Thats moster ligger här någonstans, men ingen vet var.

– Ibland hör vi de döda ropa på hjälp, säger den trettonåriga flickan som själv överlevde genom att simma till templet.

150 dog i byn Nauk Pyan Doe. I gräset ser man rester av rep och bastmattor som de döda bars till begravningsplatsen i.

– Kom vi går, säger Khin That.

– Det spökar här. Det vet alla. Internationella hjälporganisationer som arbetar med Burma säger att över en miljon människor fått matbistånd det senaste året och 900 000 har fått sjukvård.

Till en början vägrade militärjuntan att släppa in någon utifrån. Frankrike föreslog ett militärt ingripande för att få fram hjälpen. Amerikanska fartyg fyllda av förnödenheter väntade nära Irrawaddydeltat och öskade på juntans otvättade.

Först när Sydostasienorganisationen Asean fick ihop ett trepartssamarbete med FN och juntan lossnade det.

Men mycket återstår. Risskörden är ännu inte uppe i hälften av vad den var före Nargis. Fjäderfäuppfödarnas fåglar är döda. Många fattiga har tagit lån de inte kan betala tillbaka.

Och återuppbyggnaden i de drabbade områdena har ännu inte kommit igång. Minst 375 000 hem total-

GRAFIK: SYDSVENSKAN

Hemlösa "Vi tog vara på allt som kom flytande på floden från andra byar och byggde med det."

Khin That, 13 år.

2008. Ett år har gått sedan Khin That simmade genom byn och räddade sig undan cyklonen i byns tempel.

förstördes av cyklonen. 200 000 familjer har själva byggt upp sina hem, internationella donatorer bygger 17 000 och Burmas regering 8 000. Men 135 000 familjer, cirka en halv miljon människor, lever i provisoriska bostäder som inte kommer att stå emot årets monsun som är här inom några veckor.

– Tiden rinner ifrån oss, säger David Evans, chef för FN Habitat.

– En svår storm kan i värsta fall göra uppemot en halv miljon människor hemlösa.

Det är hyddor som den Khin That Htar bor i som han syftar på. Hoplap-pade skjul.

– Vårt hem var borta och vi hade ingenting, så vi tog vara på allt som kom flytande på floden från andra byar och byggde med det, säger Khin That.

Återuppbyggnaden de närmaste tre åren beräknas kosta 690 miljoner dollar. FN har bett det internationella samfundet om 170 miljoner dollar till akuta insatser för att återuppbygga bostäder men har fått mindre än tjugo.

Enligt biståndsorganisationerna ger många stater gärna katastrof-hjälp, men drar sig för att ge pengar till projekt som de befärrar kan bidra till att stärka den burmesiska militärjuntans grepp om makten.

Förre året dödade regimen minst

38 människor under munkarnas upp-
ror.

Över tvåtusen politiska motståndare hålls fängslade, bland dem Aung San Suu Kyi som suttit i husarrest i sammanlagt fjorton år. Och över en halv miljon människor ur olika etniska minoriteter är på flykt undan armen.

– Efter tsunamin fick varje sri lankesisk familj som mist sitt hem ett nytt, i genomsnitt värt 10 000 dollar i Irrawaddydeltat är motsvarande siffror 23 dollar, förklarar David Evans.

Tillbaka på Pyaponfloden, innan den vidgas och blir kilometerbred nära deltats mynning, glider vår båt förbi ett område med lågväxt mangrove. Här hängde för ett år sedan det uppsvällda liket av en människa.

Ingen brydde sig. Katastrofen fick det absurda att verka normalt.

ÖVERSÄTTNING: KAREN SÖDERBERG
utland@sydsvenskan.se

● NEW YORK

Lennart Pehrson

utland@sydsvenskan.se

Comeback som förbryllar

Han är tillbaka. Dick Cheney var kanske USA:s mest inflytelserike vicepresident någonsin. Men definitivt inte en av de mest publika.

Under åtta år i Vita huset höll han sig i George W Bushs skugga, en eminens som ryckte i trådarna.

Ett och annat ögonbryn höjs när den förre vicepresidenten nu plötsligt uppträder som om han älskar strålkastarljuset. Cheney dyker upp i tv-rutan titt som tätt, som om han hade kändisambitioner som en dokusåpastjärna.

Tidigare så nödbedd att ge offentliga kommentarer är Cheney nu republikanernas hårdaste och mest synliga kritiker av Bushs efterträdare. Sedan Barack Obama tog över har USA blivit mindre säkert, säger Cheney. Invånarna bör känna sig mindre trygga. Risken för nya terrorattacker ökar.

Med sitt sneda leende och sin vana att tala ur ena mungipan försvarar Cheney behållit tortyrmeter som skendränkning. De användes på Bushs tid och de fungerade, hävdar han. När Obama säger att USA inte ska använda tortyr – eller som det heter med den gängse eufemismen, ”hårda förhörsmetoder” – anser Cheney att han öppnar dörren för nya terrorattacker mot USA.

Vad för Cheney nu kastat sig ut på den stora mediescenen, på ett sätt som måste distrahera från memoarskrivandet?

Knappast någon tror att Cheney är ute efter att bli republikansk presidentkandidat. Han är 68, år, har haft flera hjärtattacker och försökte inte efterträda Bush i förra årets presidentval. Därtill är han en politiker utan vare sig karisma eller folkligt stöd. Opinionsmätningarna visar rentav att han är direkt illa omtyckt.

En del demokrater försöker göra en poäng av detta. Släpp fram Dick Cheney i ljuset, säger de glatt. Ju mer väljarna ser honom desto mer kommer de att värja sig mot republikanerna.

På senaste tiden har Obama gjort en del reträtter i terrorbekämpningens namn. Bushs och Cheneys hårt kritiserade militärtribunaler ska nu vara kvar.

Det är mer klart vad som händer med Guantánamo än när Obama lovade stänga fånglägret i januari. Krav om att offentliggöra hittills hemliga tortyrbilder från det irakiska fångelselet Abu Ghurayb och andra förhörplatser har stoppats.

Kandet varaså att Cheneys varningar om nya terrorattacker har haft effekt? I ett cyniskt spel blir Cheney det tilltygade Busharvet försvarare. Sedan 11 september-attacken 2001 har USA varit förskonat från terrordåd. Om det skulle hända igen går det att skylla på att Obama övergett en tidigare terrorbekämpning som må ha inkluderat tortyr men anses ha skyddat USA.

Osäkerheten är märkbar även i de republikanska leden. Cheney har trampat in ett tomrum där partiet står utan ledare. En del republikaner på högerkanterna gillar vad de hör, men minst när Cheney säger att en kantring mot mitten skulle försvåra en comeback. Andra är öppet skeptiska och klagar över att uppmärksamheten kring Cheney håller kvar republikanerna i Bushers misslyckanden när nya vägar måste provmas.

Den ende som inte vädrar någon synpunkt alls är George W Bush. Han håller en låg profil hemma i Texas.

Dick Cheney ler åter sitt karakteristiska sneda leende.